

הוא גם אמר שבנין כביש בין חל-אביב ונמל יפו יהיה פופולרי
גם בקרב היהודים וגם בקרב הערבים, אם כי אף אחד מהם לא יודע על כך
במוסבי.

הוא העיר, שאט כי שאלת הגבולין בין יפו וחל-אביב היא שאלה
מיוחדת, הרי בנין הכביש והריון בשני הנמלים יכול לשמש שעה-כוסר לפתרון
שאלת הגבולין.

היועץ הכלכלי העיר, שאט יש עושי במציאת סכום כסף בשביל רכישה
הנמל של חל-אביב, הרי רצוי לכל הפחות לגשת מיד לבנין כביש תוך. זה
יקל קצת על חוסר העבודה ו"באותו זמן דבר זה יעזור להריגה נמל חל-אביב".

מ.ס. הביע ספק אם מ.ה.מ. תמציא את הכסף לכביש מבלי שכל התכנית
תוצא לפועל, אולם הוא סבור שאפשר להציע למשרד המושבות שאט יש סיכוי להשגת
הכספים הדרושים לתכנית כולה, רצוי שיתחילו בבנין הכביש.

מ.ס. הוסיף שיש להוסיף לאגרה ללונדון הערה, שבמקרה שהסכומים
הדרושים יימצאו והנמל יירכש על ידי הממשלה, ופעולה זו בלי ספק תתקל
בנקודת יהודית רבה, הרי זו תהיה שעה הכושר לגשת לרביזיה של הגבולין
בין חל-אביב ויפו. הוא קבע שהאגרה ללונדון תכתב בטון של אפתעה נעימה
או יותר נכון של תענוג מופתע (surprised pleasure) האגרה תביע
הסכס, שמתוך טבט מרחיק דאות יש לסגור את נמל חל-אביב.

אם הכסף לא יימצא, יהיה צורך לחזור להצעות של משרד המושבות
מחודש יולי. אם הכסף יימצא, אפשר יהיה או להציע ל"אוצר מפעלי הים"
את ההנחות הדרושות מהם, מתוך ההנחה ש"אוצר מפעלי הים" יפשוט בכל זאת
את הרגל, או לקנות את המפעל מיד. זו היא שאלה תכסיסית. רצוי לא
להחמז ביותר, מפני שיותר קשה יהיה לאוגיט יהודים לפרק מחאות פוליטיות
נגד הממשלה, אם "אוצר מפעלי הים" ייכשל גם לאחר ההנחות שהממשלה
תציע לו. הדרך הרצויה ביותר אולי היא להציע ל"אוצר" את הברירה או הנחות
כספיות או קניה מיד על ידי הממשלה.

באגרה ללונדון יהיה גם רמז על דבר תכנסת סבלים מחל-אביב לנמל

יפו.

חל-אביב, 25.11.39

אחול ב-7:00 בבוקר הפלגתי מרודוס, ובשעה 9:30 נחתנו בחיפה. מי'וסף, שפגש אותי בחנת האוירונים, שמעתי את המקרים האחרונים שבארץ. שני הימים האלה הקדשתי לבירור המצב והדברים שקרו בארץ בזמן העדרי.

החברו שהחשובות שנתן לי מ.מ. בלונדון לקוחות מהחומר שקבל מהארץ, כנראה משני מקורות, גם המצבא וגם מהנציבות. החשובה היושלתית היא יותר מקפת. מ.מ. בלונדון קבל רק את עיקרי הדברים. מהארץ דאבו לחת חשובה מפורטת ומלאה על כל פרט ופרט בעצומות שהוגשו על ידינו בלונדון.

"הכללי" מציין ב-10 בנובמבר ש.ז. את התזכיר הסודי של ממשלת ארץ-ישראל לועדה המלכותית. בתזכיר זה ניתוח ברור של מצב הזיון של היהודים והערבים ב-1936. מניתוח זה יש להסיק כי לא היו ידיעות ברורות על נושא זה לא ל-סי.איי.די. ולא ל"אינטליג'נס" של הצבא.

עיון הגנה אחת הסתדרותית ושניה רביציוניסטית היה אמנם סוד בלוי שנים רבות, אולם פרטי האירגון אינם ידועים עד עכשיו, למרות הרפורמים המרובים של כל מיני סוכנים. מפורטים אלה נראה, כי הארגון הוא על יסודות טריטוריאליים, וכי כל החברים מקבלים איסון צבאי מסוים ועלולים להיקרא למילוי חפקיד מזוין או בלתי מזוין בשעה הצורך. לגבי הכלים הבלתי חוקיים הידיעות הן שונות. הערכה הוגנת היתה 1,500 עד 2,000 רובים, 8,000 עד 10,000 אקדחים מסוגים שונים ומספר גדול של רכונים. למרות כל האינפורמציה בשנים האחרונות זהו המקרה הראשון המשמש הוכחה כוחלת על פעולות מאורגנות של ההגנה. טענת הסוכנות, כי השימוש בנשק הבלתי ידוע היה "ידוע במילואו" לקציני הצבא והמטרה, היא אפוא "מיסטרופרזנטציה" (fully known).

הטענה על התנהגות טובה של ישובי עמק בית-שאן אין לה כל ערך, כי הנחפסים הם כולם ממקומות אחרים.

הטענה שכוונת האנשים היחה הכנה להבטחת הגנת הישובים היהודיים או אימון לעזרה לצבא הבריטי, לא הוכחה. סוג האימון שעברו האנשים היה בדיוק כזה, שאנו היינו נוחנים אילו היינו מארגנים קורס לתרגילי שדה בשביל האופרציה הסקטית שעשו בוורה מן הדוקומנטים שנחפסו. השימוש בשולחן חול והפורמציה הצבאית שהיו מאורגנים בה בשעה שנחפסו, כל אלה מוכיחים שהתאמנו לצורך open warfare וסותר את הטענה שהתכוונו להגנת הישובים.

כוח הנוטרים להגנת הישוב נמצא כל הזמן תחת בקורת המבטסת על מצב הבטחון בארץ. לפי שלטונות הצבא מספיק כוח זה למטרה. זה מוכח בעובדה שבמשך 18 החדשים האחרונים לא היו כל אינקורסיות של כנופיות ערביות לישובים יהודיים. למעשה בשלושת החדשים האחרונים לא היו כל בקשות מצד ישובים יהודיים לחיזוק הכוח. כאשר נרמז לישובים יהודיים על הצורך בהפחתת מספר הרובים, לא בקשו ישובים אלה רשיונות לנשק הבלתי חוקי שלהם. מכאן אהה למד, שהיהודים חשבו את הנשק החוקי העומד לרשותם למספיק.

אשר להנחה, כי האימון נעשה מתוך כוונה לשרות בצבא הבריטי, הרי הקטע ממכתב הסוכנות מה-27.9, מ- "It will be appreciated..." וכו', סותר את הטענה.

אין מקום לספק, שמטרת האירגון הצבאי הזה מבוססת על ההנחה, שאין לסמוך על בריטניה שתספק את הכוחות הדרושים להגנת הארץ; (2) על ההחלטה לתקיפה המנימית של היהודים לכבוש במקדם או במאוחר את הארץ, ולהחזיק בה נגד כל כוח שהוא. אמנם אין מקום להניח, כי ברגע זה חושבים להשתמש בכוח צבאי זה נגד חיל המצב הנמצא כעת בארץ.

הסכנה בקיום כוחות כאלה היא בשני כיוונים: (א) דבר קיום הכוחות ידוע לערבים ומשמש גורם מסעיר ומכביד על הרגעת הארץ; (ב) במקרה של זעזועים פנימיים כחוצאה מחוסר עבודה ורעב עלולים אלמנטים בלתי מרוצים להשתלט על הנשק ולהוות סכנה לארץ ולחיל המצב.

לבטוף יש לציין שכל האנשים, מלבד אחד, שרתו פעם בכוחות הנוטרים וכו', זה מוכיח שההגנה ניצלה כוחות אלה כמקום לימוד לאנשיה.

הסוכנות אינה מעוערת על מסקנות בית המשפט מבחינה חוקית. אין אף הוא כל יסוד להסס לגבי אישור החיוב, אולם יש לשקול היטב את פסק הדין. מן העדות בבית הדין והעובדות האחרות הידועות דן "הכללי" בכובד ראש על כל הגורמים, גם על ענין הכוונה, ואינו מקבל את שתי ההנחות של (א) אימון לשרות בצבא ו-(ב) אימון להגנה על הישובים. הגיע למסקנה שהקבוצה היא חלק אינטגרלי מאירגון צבאי בארץ, שמטרתו היא בהחלט נגד האינסורסים של הבטחון בעתיד המירי והרחוק, אולם אין להניח שבאופן מיוחד נחכונו הנחשסים לפגוע כרגע בערבים או בחיל המצב. על כן הגיע ה"כללי" להחלטה שיש לאשר החיוב ולהקטין את פסק-הדין. הוא יעשה זאת לפי מצפוננו. הוא מקווה להטיכה מלאה למסקנותיו וכן גם באמצעים שינקוט נגד ארגון מזוין זה. הוא יעשה מה שלפי דעתו הוא המינימום האפשרי, וישתדל לא להקשות בהחנהגותו על כל קו פעולה שחלילט עליו מ.ה.מ. בעתיד.

תפיסת הבית"רים במסגרת הירדן נראה לאנשי המקום להזדמנות חשובה לערער את מצבנו. כפי שאמר המפקד זו היא סכה קשה למפעלנו באוץ, אולם הדבר החמור ביותר זו היא המזימה החדשה של מ.מ. בדבר נמל תל-אביב. נראה שלא די לו בחיסול המפעל הציוני, אלא ידו נטויה גם על המפעל הישרובי שלנו. הוא רוצה להרוס את הכיבושים הקיימים, ביחוד לעקוד כל גילוי של עצמאות יהודית באוץ וכל מסען כוח יהודי. לא ברור באיזו צורה הוא עורר את השאלה, אבל מהתגובה של השלטונות פה ברור שהיזמה באה מלונדון, והכוונה היא לנצל את המצב הקשה שבו נמצא "אוצר מפעלי הים" להעביר את הנמל לרשות הממשלה, למען הביא אוחו לידי חיסול ולהכריח את היהודים לשוב לנמל יפו.

ב-20 לחודש זה דנו על ענין זה במועצה האכסקוט'יבית.

נציב מחוז לידה הביע את דעתו, שהערבים יהיו מאושרים אם הממשלה תקנה את נמל תל-אביב. אפילו ספני יפו יסכימו לכך, אם גם אחרים מהם ינוטלו מהעבודה על ידי היהודים. "אוצר מפעלי הים" שפס פשט את הרגל, וקשה להשפיע על הסוחרים שישתמשו בנמל תל-אביב, היות והוא עולה יותר ביוקר והשרוח אינו מניח את הרצון.

מ.מ., שהוא בכל זאת פקח יותר מכמה ש מפקידיו, העיר שאין לבטוח בפשיטת רגל של איזה מפעל יהודי כל זמן שבמפעל זה יש אינטרס יהודי לאומי או פוליטי.

נציב לוד הודה, שיחכן הדבר שהמפעל יתחכם איך שהוא להשיך את קיומו, ביחוד אם ישיבו מאת הממשלה את ההנחות הדרושות, אבל אף על פי כך הוא סבור שהגורם הכלכלי יכריע לבסוף.

הגזבר הסביר את דרישות "אוצר מפעלי הים": (א) שרותים חפשיים של הממשלה, (ב) חלק בחשלומים; כרבע הולכים חשלומים אלה כולם לממשלה. לפי הצעה הגזברות מיולי 1939 צריך "האוצר" לקבל את חצי החשלומים.

נציב מחוז לוד העיר, שכרבע הספנות בנמל יפו היא בידו קואופרטיב, ואם הממשלה תקבל לרשותה את השרות ותכניס לשם חלק של פועלים יהודים, תעביר הממשלה את רוב הספנים העובדים עכשיו. ואם כי אחרים מהם יסולקו מהעבודה, הוא סבור שתנאיהם לא יורעו, ספני שעכשיו יש להם עבודה ולדעתו פעה זו היא כשרה בשביל השינוי.

יש גם שביב אור, אם כי איני בטוח שיש בכוחו להבקיע את הערפל.

מיניסטרוון החוץ כנראה מעיין בשאלה אם להכריז או באיזה אופן שהוא אחר להחייב על פדוציה ערבית, וכנראה נשאלו שליחיו במזרח לחוות דעה אם דבר זה רצוי. נמצא בין השליחים האלה גם אדם הרואה את הדברים לאשורם, אולי מפני שהוא חן בסוריה. הוא קובע כי ההנחה שפתרון השאלה הארצישראלית יביא לידל חיזוק הידידות בין העולם הערבי והממשלה הבריטית אין לה יסוד. אם תפטר שאלה זו ימצאו הערבים טענות אחרות ותביעות אחרות להתגדר בהן, ועם סיפוק כל תביעה תתגלה תביעה חדשה, וכאשר תסופקנה כל התביעות האפשריות תנעל הדלת בפני הבריטיים בכוח (The door will be slammed in our face.

האיש מנחה את מבנה העולם הערבי וקובע כי ההנחה שהלשון מספיקה לאחד את כולם, אין לה יסוד. העולם הערבי מפורד ומפולג לגזעים, כיתות ואינטרסים סותרים אחד את השני. די לבחון את המצב בסוריה בלבד להגיע למסקנה זו.

הערבי לפי מהותו אינו מסוגל להכרה ולעצמאות לאומית. הלויאליות של הערבי היא קודם כל למשפחה, אחר כך לשבט. ללויאליות רחבה יותר עוד לא הגיע. הנסיון היחיד של בריטניה לפיתוח עצמאות ערבית במזרח היה בעיראק, והנסיון - לדעת הכל - נכשל. אין הוכחה טובה לכך מהמצב הפנימי השורר כיום בעיראק. לא צודקים אלה הטוענים נגד צרפת ומאשימים אותה בעקשנות נוחיות לגבי שאלת הפדוציה או אחדות הערבים, ורואים בזה צרות עין וקנאה, אולם בדיקה מעמיקה יותר תוכיח, כי אין להאשמה זו כל יסוד.

שואלים: איזה אינטרסים יש לצרפתים במזרח. אותה השאלה יכולים הצרפתים לשאול לגבי האנגלים. למעשה האינטרסים הם אידנטיים. האנגלים מעוניינים בנפט, בתחבורה וכו'. הצרפתים אף הם מעוניינים בנפט, ביחוד לאחר גילויי הנפט החדשים בסוריה הצפונית, ובתחבורה להודו-סין.

אם לדבר על קיפוח, הרי קופחו הצרפתים בשעת קביעת הגבולות יותר מאחרים. הגיעה השעה לקביעת מדיניות משותפת בריטית-צרפתית ולהגמל מהדמיונות והאשליות בדבר פדוציה וכדומה. יש לציין בצער שבעולם הערבי נכשל השלטון הבריטי יותר מאשר בכל חלקי האימפריה, ויש לשוב לידי שלטון חקיף, ובאותו זמן דואג לאינטרסים של החושבים המקומיים.